

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเยือนออสเตรีย-ฮังการี

König Chulalongkorn in Österreich-Ungarn

เอียร์มการ์ท พังเงิร์ล / Irmgard Pangerl

หอจดหมายเหตุแห่งชาติออสเตรีย / Österreichisches Staatsarchiv

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปเป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1897 ในครั้งนี้ พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่าง ๆ เช่น สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ อิตาลี ออสเตรีย-ฮังการี เยอรมนี รัสเซีย เดนมาร์ก และสวีเดน โดยเสด็จพระราชดำเนินเยือนออสเตรีย-ฮังการี ระหว่างวันที่ 17-30 มิถุนายน ค.ศ. 1897 ตามกำหนดการ พระองค์ทรงแวะประทับที่เมืองบาท อีเชิล กรุงเวียนนา และกรุงบูดาเปสต์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินออกจากเมืองเวโรนา มาถึงเมืองบาท อีเชิล เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน ค.ศ. 1897 และประทับแรมที่โรงแรม “เบาเออร์” พร้อมข้าราชการบริพาร ตามกำหนดการ พระองค์เสด็จประพาสเมืองโบราณที่ผลิตเกลือ “ซัลทซ์คัมเมอร์กูท” ทะเลสาบเทราน์เซและฮัลชเต็ทเทอร์เซ นอกจากนี้ ยังเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรอุปรากร

König Chulalongkorn besuchte bei seiner ersten Europareise 1897 England, Frankreich, die Schweiz, Italien, Österreich-Ungarn, Deutschland, Russland, Dänemark und Schweden. Der Staatsbesuch in der Habsburgermonarchie dauerte vom 17. bis zum 30. Juni 1897. Auf dem Programm standen ein Aufenthalt in Bad Ischl, der Besuch in Wien sowie die Besichtigung von Budapest.

Von Verona kommend, traf der König am 17. Juni 1897 in Bad Ischl ein, wo er und seine Suite im Hotel „Bauer“ Quartier bezogen. Man unternahm Ausflüge in das Salzkammergut, an den Traunsee und den Hallstätter See. Auch der Besuch der Johann-Strauss-Operette „Die Fledermaus“ im Ischler Stadttheater stand auf dem Programm. Aus

“ดีเฟลเดอร์เมาส์” ของโยฮันน์ ชเตราส์ ณ โรงละครในเมืองบาท อีเซล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกให้แก่ผู้จัดการโรงแรม นายเฟลิคส์ เฮาพท์มันน์ เพื่อทรงขอบใจ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าวยังได้รับการเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์เมืองบาท อีเซล

ในวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1897 เวลา 19.30 น. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินโดยรถไฟพระที่นั่งขบวนพิเศษถึงสถานีรถไฟฝั่งตะวันตกของกรุงเวียนนา สมเด็จพระจักรพรรดิฟรันทซ์โยเซฟที่ 1 พร้อมด้วยอาร์ชดยุก 3 พระองค์ อันได้แก่ ออกโต ลุทวิช-วิกทอร์ และ ออยเกน ข้าราชการทหารและพลเรือนระดับสูง และผู้ว่าราชการกรุงเวียนนาเฝ้าฯ รับเสด็จและถวายการรับรองครั้งแรกอย่างเป็นทางการและยิ่งใหญ่ สมพระเกียรติในวันเดียวกันนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชหัตถเลขาถึงสมเด็จพระอัครมเหสี (หมายถึงสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ ต่อมา คือ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง) เกี่ยวกับการพบสมเด็จพระจักรพรรดิว่า “มาถึงนี้เอมเปอเรอเองมารีบ กับอาชตุ๊ก 3 คนเปนนำพิศวงพิศวาดหมาย เอมเปอเรออยู่ในรูปเหมือนจะใหญ่โต แต่ที่จริงเล็กนิดเดียว ผอมกว่าฉันเปนกอง เปนแต่สูงกว่าเท่านั้น แก่เทียวแต่คล้องแคล้วเด็นหรับ ๆ ดูเปนคนแก่ใจดี ดูรูปแลแล้วหมายว่าจะยี้มไม่เปนที่จริงยี้มอยู่เปนนิตย์”

หลังจากที่จัดสรรที่นั่งในรถม้าเรียบร้อยแล้ว ขบวนรถม้าพระที่นั่งก็แล่นออกจากสถานีรถไฟไปยังพระราชวังโฮฟบวร์ค สมเด็จพระจักรพรรดิและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับรถม้าพระที่นั่งคันแรกสุดพร้อมด้วยนายพลตรีซึ่งมีบรรดาศักดิ์เป็นเคานท์ อโลอิส พาร์ และทำหน้าที่เป็นล่ามแปลภาษาอังกฤษเพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตรัสภาษาเยอรมันไม่ได้ ขณะที่สมเด็จพระจักรพรรดิฟรันทซ์โยเซฟที่ 1 ก็ตรัสภาษา

Dankbarkeit wurde der Hoteldirektor Felix Hauptmann vom König mit dem Elefanten-Orden ausgezeichnet, der sich heute im Museum der Stadt Bad Ischl befindet.

Am 22. Juni ging die Reise mit einem Separatzug weiter nach Wien, wo der König um 19.30 Uhr am Westbahnhof eintraf. Am Bahnhof fand eine erste feierliche Begrüßung durch Kaiser Franz Joseph, die Erzherzöge Otto, Ludwig Viktor und Eugen sowie weitere hochgestellte Persönlichkeiten des Militär- und Zivilstandes und den Bürgermeister von Wien statt. König Chulalongkorn berichtete seiner Ehefrau noch am selben Tag brieflich über diese Zusammenkunft mit Kaiser Franz Joseph: „Ich war überrascht, als ich den Kaiser sah, weil seine Statur viel kleiner ist als auf seinem Porträt dargestellt. Er ist viel dünner als ich, nur etwas größer. Er hat überall Falten, ist jedoch sehr beweglich und aktiv. Er macht den Eindruck eines netten Alten.“

Die Fahrt vom Westbahnhof zur Hofburg fand nach folgender Wageneinteilung statt: An der Spitze fuhren Kaiser Franz Joseph I. und König Chulalongkorn in Begleitung des Feldmarschallleutnants Graf Alois Paar, welcher Dolmetscherdienste ins Englische zu versehen hatte, da der König von Siam das Deutsche ebenso wenig beherrschte wie Kaiser Franz Joseph das Englische bzw. Thai. Hinter ihnen kamen im Ersten Leibwagen die thailändischen Prinzen Svasti Sobhâna und Sommot und im Zweiten Leibwagen Prinz Chira und der Generaladjutant des Kaisers, Graf Eduard Paar. Der Rest des Gefolges fand in neun Suitenwägen Platz. Entlang der Fahrtroute

อังกฤษและภาษาไทยไม่ได้ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าสมมติวงศวิโรทัย (ต่อมา คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าสมมติวงศวิโรทัย กรมขุนศรีธรรมราชธำรงฤทธิ์) และพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ (ต่อมา คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิวัตน์วิศิษฎ์) โดยเสด็จพระราชดำเนินอยู่ในรถอารักขาคันที่ 1 พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าจิรประวัติวรเดช (ต่อมา คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช) และนายพลราชองครักษ์ในสมเด็จพระจักรพรรดิ เคานท์เอดูอาร์ท พาร์ โดยเสด็จพระราชดำเนินอยู่ในรถอารักขาคันที่ 2 ส่วนผู้ติดตามอื่น ๆ โดยเสด็จพระราชดำเนินอยู่ในรถม้าสำหรับคณะผู้ติดตามอีกเก้าคัน ตลอดทางที่ขบวนรถม้าพระที่นั่งแล่นผ่านจากพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์ศิลปะถึงพระราชวังโฮฟบวร์ค มีกองทหารออสเตรีย-ฮังการียื่นเข้าแถวเป็นกองเกียรติยศรับเสด็จทั้งด้านซ้ายและด้านขวา

ณ ห้อง “พิเอทราดูรา” ในพระราชวังโฮฟบวร์ค มีการจัดงานรับรองถวาย โดยข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และนายทหารรักษาพระองค์ จากนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพร้อมคณะก็เสด็จเข้าพระราชฐาน โดยในระหว่างที่ทรงพำนักอยู่ในกรุงเวียนนาในระยะยาวนั้น พระองค์ประทับแรม ณ หมู่ห้องรับรองพระราชอาคันตุกะต่างชาติทางปีกขวาของพระราชวังโฮฟบวร์ค ส่วนพระบรมวงศานุวงศ์ที่โดยเสด็จพระราชดำเนิน ประทับแรม ณ หมู่ห้องรับรองพระราชอาคันตุกะต่างชาติทางปีกซ้ายของพระราชวัง และหมู่ห้องราเต็ทซกี

ในวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ. 1897 เวลา 11.00 น. สมเด็จพระจักรพรรดิฟรันทซ์ โยเซฟที่ 1 เสด็จออกมารับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์แห่งสยาม ณ ห้องพระโรงพระราชวัง หลังจากนั้นพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมสุสานโบสถ์คาพูซิน และทรงวางพวงมาลาที่หีบพระศพมกุฎราชกุมารรูโดลฟ์ หลังจาก

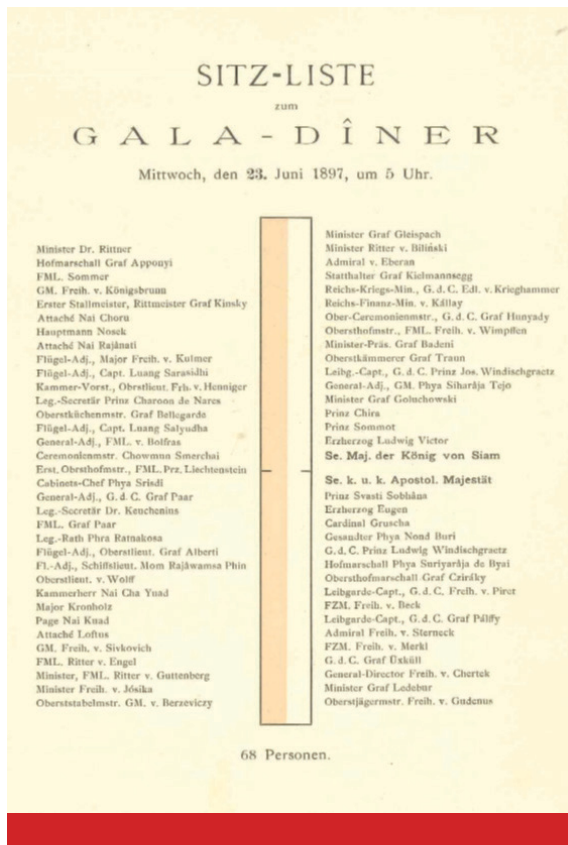
vom Kunsthistorischen (Hof-)Museum bis zur Hofburg standen österreichisch-ungarische Truppen im Ehrensplaler.

Im Pietradura-Zimmer der Hofburg erfolgte der feierliche Empfang des hohen Gastes und seiner Begleitung durch die obersten Hofchargen, den Minister des Äußeren und die Leibgarde-Kapitäne. Danach zogen sich der König und sein Gefolge in ihre Quartiere zurück. König Chulalongkorn wohnte für die Dauer seines Aufenthalts in Wien im großen rechten Fremdenappartement der Hofburg, die ihn begleitenden Prinzen im großen linken Fremdenappartement und im Radetzky-Appartement.

Am 23. Juni 1897 um 11 Uhr vormittags empfing Kaiser Franz Joseph den König und die Prinzen von Siam in Audienz. Danach besuchte König Chulalongkorn die Kapuzinergruft und legte am Sarg des Kronprinzen Rudolf einen Kranz nieder. Nach dem Déjeuner besichtigte der König das Naturhistorische (Hof-)Museum.

Um 17 Uhr begann das große Galadiner für 68 Personen im Zeremoniensaal der Hofburg zu Ehren der Gäste aus Siam. Musik von Johann, Josef und Eduard Strauss sowie Joseph Lanner und die siamesische Hymne, die zu erlernen die Musiker eigens angewiesen worden waren, umrahmten die feierliche Tafel.

Schlusspunkt des Tagesprogramms war der Besuch in der Wiener Hofoper, wo das neueste Ballettwerk des für dieses Genre berühmten österreichischen Komponisten

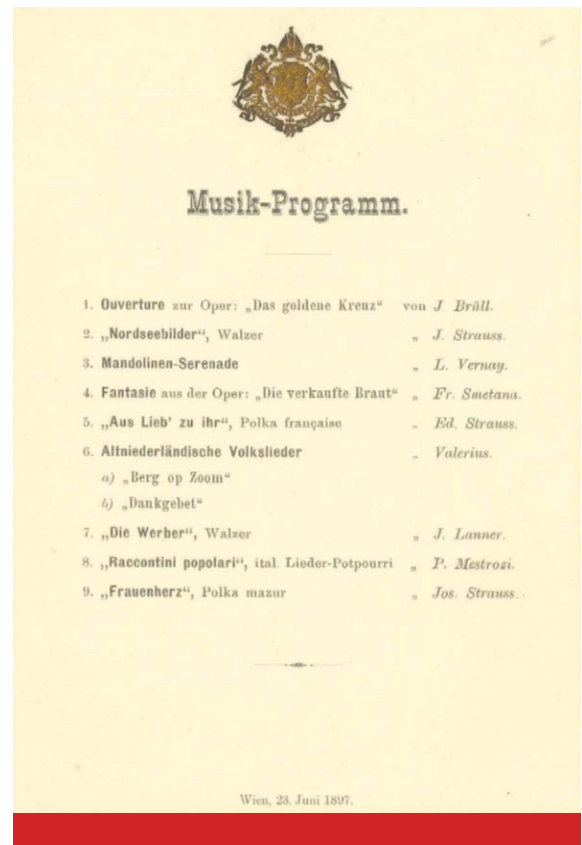

ภาพที่ 2.2: รายพระนามและรายนามผู้ร่วมโต๊ะเสวย
เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ. 1897
(ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติออสเตรีย)

Abb. 2.2: Sitzliste für die Hoftafel am 23. Juni 1897.
© Österreichisches Staatsarchiv

เสวยพระกระยาหารเช้า เสด็จพระราชดำเนินไป
ทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ธรรมชาติใน
พิพิธภัณฑ์หลวง

เวลา 17.00 น. ณ ห้องพระราชพิธีในพระราชวัง
โฮฟบวร์ค มีการถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ
ครั้งใหญ่สำหรับ 68 คน เพื่อถวายพระเกียรติแด่
พระราชอาคันตุกะจากสยาม โดยในงานนี้มีการ
แสดงดนตรีของนักดนตรีที่มีชื่อเสียงแห่งกรุงเวียนนา
คือ โยฮันน์ โยเซฟ เอดูอาร์ท ชเตราสส์ และโยเซฟ
ลันเนอร์ ทั้งยังมีการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี
ของสยาม ซึ่งนักดนตรีตั้งใจฝึกฝนมาเพื่อบรรเลง
ในงานนี้โดยเฉพาะด้วย

ภาพที่ 2.3: รายชื่อเพลงที่บรรเลงถวายในงานถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ
เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ. 1897
(ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติออสเตรีย)

Abb. 2.3: Musikprogramm für die Hoftafel am 23. Juni 1897.
© Österreichisches Staatsarchiv

Josef Bayer – „Die Braut von Korea“ – auf-
geführt wurde.

Am nächsten Tag besichtigte
der Herrscher vormittags die Kaiserliche
Schatzkammer und die Spanische Hofreit-
schule. Über diesen Besuch berichtete der
König in einem Brief an seine Frau Lek vom
29. Juni 1897: „Der Stall ist überdacht und
sieht wie ein Palast aus. Darin befindet sich
ein großer Platz. Die Pferde gehören zu einer
spanischen Rasse und sind weiß mit einem
starken Hals. Sie sind sehr gut dressiert. Die

กำหนดการสุดท้าย คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการแสดงบัลเลต์เรื่อง “เจ้าสาวเกาหลี” ซึ่งเป็นบัลเลต์ร่วมสมัย ประพันธ์โดยคีตกวีออสเตรีย ผู้มีชื่อเสียงในขณะนั้น ชื่อ โยเซฟ ไบเออร์

วันต่อมาในช่วงเช้า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรห้องเก็บรักษาสมบัติล้ำค่าในสมเด็จพระจักรพรรดิและโรงเรียนสอนการฝึกม้าแบบสเปน พระองค์มีพระราชหัตถเลขาถึงสมเด็จพระอัครมเหสี หรือ “แม่เล็ก” เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 1897 เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า “แปดโมงครึ่งหลังคาเช่นวัง แต่ข้างในเปนสนามม้า ม้าพันธุ์สเปนขาวคอกหนาเหมือนม้าเรามาหนักมาดีแท้ ๆ สิบสี่พันรูมา 300 ปีเศษ อยู่ข้างจะทรงหวมมากกว่าไม่มีที่ไหน ฉันทชมเข้าเมื่อวันจะกลับมาบอกประธานตัวหนึ่ง ฉันท่านักใจกลัวจะไปตายเสียจริง ๆ จึงได้โทรเลขให้แม่เล็กพูดกับพระยาเทเวศร์ จะซื้อกันร้อยซ่งก็ไม่ขาย หวงกันเสียสิ้นตำราแล้ว”

ในตอนบ่าย เสด็จพระราชดำเนินไปพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ศิลปะและสวนสัตว์ในพระราชวัง ต่อมาเวลา 17.30 น. มีการถวายเลี้ยงพระกระยาหารอย่างเลิศที่ห้องโถงเล็กในพระราชวังเชินบรุนน์ ในโอกาสนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทูลเกล้าฯ ถวายดาบยาวมีค่าสูงแต่สมเด็จพระจักรพรรดิ เวลา 19.00 น. เสด็จประทับในรถม้าพระที่นั่งเพื่อทอดพระเนตรพระราชอุทยานในพระราชวังพร้อมขบวนรถโดยเสด็จพระราชดำเนินอีก 20 คัน สมเด็จพระจักรพรรดิ ฟรันทซ์ โยเซฟที่ 1 ประทับนั่งไปกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในรถม้าพระที่นั่งคันแรก

กำหนดการในวันถัดไป คือ วันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1897 ในช่วงเช้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปมหาวิหารชเตฟานหลังจากนั้นเสด็จพระราชดำเนินไปศูนย์การค้าของบริษัท โลฟไมเออร์ ซึ่งเป็นผู้ส่งสินค้าประจำของ

Rasse wird seit über 300 Jahren gezüchtet. Die Pferde sind unverkäuflich, nicht einmal für hundert Jang. In dieser Sache sind sie äußerst geizig. Sie wollen sie nur für sich behalten. Ich habe sie am Tage meiner Abreise gelobt. Daraufhin sagte der Kaiser, dass er mir eines schenken wolle.“

Nachmittags standen das Kunsthistorische (Hof-)Museum und die Hofstallungen auf dem Programm. Um 17.30 Uhr fand die Allerhöchste Tafel in der Kleinen Galerie im Schloss Schönbrunn statt. Im Rahmen dieser festlichen Tafel überreichte der thailändische Herrscher dem Kaiser einen kostbaren Säbel als Gastgeschenk. Um 19 Uhr erfolgte eine Pirutschade – eine Spazierfahrt – im Schlosspark, an der insgesamt 20 Wägen teilnahmen. Kaiser Franz Joseph begleitete König Chulalongkorn im Ersten Leibwagen.

Das Besuchsprogramm des darauffolgenden Tages, dem 25. Juni 1897, führte den König von Siam am Vormittag in den Stephansdom und danach in das Verkaufslokal der Firma Lobmeyr, wo sich der König besonders für die Glasprodukte des k.u.k. Hoflieferanten interessierte. Am frühen Nachmittag standen die Besichtigung des Rathauses sowie ein Besuch im Galanteriewarengeschäft Weidmann auf dem Programm. Höhepunkt des Tages war ein Ausflug auf den Kahlenberg, an dem Kaiser Franz Joseph allerdings nicht teilnahm und sich durch seinen Bruder, Erzherzog Ludwig Viktor, vertreten ließ. Um 16.30 Uhr fuhr man mit mehreren Wägen von der Hofburg zur Station der Zahnradbahn in Nussdorf, von wo man mittels Separatzugs

ภาพที่ 2.4: สมเด็จพระจักรพรรดิฟรันทซ์ โยเซฟที่ 1 แห่งออสเตรียประทับในรถม้าพระที่นั่งเปิดประทุนทางด้านซ้ายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน ค.ศ. 1897 (ภาพจากหอสมุดแห่งชาติออสเตรีย, Raoul Korty)

Abb. 2.4: Franz Joseph I., Kaiser von Österreich, im offenen Wagen links neben König Chulalongkorn von Siam, 24. Juni 1897. © ÖNB, Raoul Korty

ราชสำนักออสเตรีย โดยพระองค์สนพระราชหฤทัยผลิตภัณฑ์เครื่องแก้วของบริษัท ตอนบ่ายเสด็จพระราชดำเนินไปศาลากลางกรุงเวียนนาและร้านไวท์มันน์ ซึ่งจำหน่ายเครื่องประดับตกแต่งเสื้อผ้ากำหนดการที่น่าสนใจที่สุดของวันนี้คือ การเสด็จประพาสเขาคาเลนแบร์ค ซึ่งสมเด็จพระจักรพรรดิฟรันทซ์ โยเซฟที่ 1 มิได้เสด็จพระราชดำเนินด้วย แต่โปรดเกล้าฯ ให้พระอนุชา คือ อาร์ชดยุก ลูทวิช วิกทอร์ โดยเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ เวลา 16.30 น. ขบวนรถพระที่นั่งแล่นจากพระราชวังโฮฟบวร์คไปยังสถานีรถรางขึ้นเขาในนุสตัดอร์ฟ จากนั้นเสด็จพระราชดำเนินต่อโดยรถรางแยกอีกขบวนจนถึงคาเลนแบร์ค ณ ภูเขาแห่งนี้ พระองค์ได้เสด็จขึ้นหอคอยไปทอดพระเนตรทิวทัศน์และทรงเยี่ยมชมหอคอยชเตฟานี เวลา 18.00 น. มีการจัดงานถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำที่ระเบียงโรงแรมบนเขาสำหรับแขก 34 คน โดยเจ้าของโรงแรมชื่อ

auf den Kahlenberg gelangte. Hier besuchte man den Aussichtsturm und die Stephaniewarte. Um 18 Uhr fand im dortigen Hotel auf der Terrasse ein Diner für 34 Personen statt, welches unter Anleitung eines Hoftafelinspektors vom Hotelier organisiert worden war. Als Spätfolge dieses vom Hotelier Guschelbauer vorbereiteten Essens ist dessen Ernennung zum königlich siamesischen Hoflieferanten im Jahr 1903 zu sehen. Da König Chulalongkorn von der Aussicht vom Kahlenberg auf die Reichs-, Haupt- und Residenzstadt Wien so begeistert war, musste die Abfahrt des Zuges mehrmals verschoben werden, und man traf mit einer mehr als einstündigen Verspätung in Nussdorf ein, von wo man wieder in die Hofburg zurückkehrte.

กุชเชิลเบาเออร์ ซึ่งต่อมาใน ค.ศ. 1903 จะได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้จัดการส่งสินค้าไปยังราชสำนักสยามได้ ดำเนินการติดต่อให้หัวหน้าต้นเครื่องจากราชสำนัก มาควบคุม เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสนพระราชหฤทัยและทรงตื่นตัวกับภาพทิวทัศน์ที่มองจากภูเขาเคาเลนแบร์คไปยังกรุงเวียนนา ซึ่งเป็นทั้งเมืองหลวงของราชอาณาจักรและเมืองที่ประทับของสมเด็จพระจักรพรรดิ จึงต้องเลื่อนเวลาเสด็จพระราชดำเนินกลับโดยรถไฟไปหลายครั้ง และทำให้เสด็จพระราชดำเนินไปถึงนูดอร์ฟล่าช้ากว่ากำหนดมากกว่าหนึ่งชั่วโมง หลังจากนั้นเสด็จพระราชดำเนินกลับไปพระราชวังโฮฟบวร์ค

ในวันที่ 26 มิถุนายน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยเสด็จพระราชดำเนินออกจากกรุงเวียนนาต่อไปยังกรุงบูดาเปสต์ สมุหพระราชมณฑลและสมุหพระราชพิธีเฝ้าฯ กราบบังคมทูลลาและส่งเสด็จ ณ พระราชวังโฮฟบวร์คอย่างเรียบร้อย

ณ สถานีรถไฟกรุงบูดาเปสต์ นายกรัฐมนตรี บารอน บันฟี เฝ้าฯ รับเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากนั้น พระองค์ทรงเข้าประทับในโรงแรม “ฮังกาเรีย” (Hungaria) และมีพระราชประสงค์ให้จัดพิธีรับรองอย่างเป็นทางการ ฉาย ในขณะที่ทรงพำนักในกรุงบูดาเปสต์ มีเพียงผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและที่ปรึกษา รัฐมนตรี เอเมอริชแห่งซาไล โดยเสด็จพระราชดำเนินพระองค์ทรงพวยพระราชหฤทัยที่ตั้งของกรุงบูดาเปสต์ ที่อยู่บนฝั่งแม่น้ำดานูบ ซึ่งทำให้พระองค์ทรงระลึกถึงบ้านเกิด

ในวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1897 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเส้นทางยุโรปต่อไป โดยเมืองที่เสด็จพระราชดำเนินเป็นลำดับถัดไป คือ กรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์กในจักรวรรดิของพระเจ้าซาร์แห่งรัสเซีย

Am 26. Juni verließen der König von Siam und sein Gefolge Wien, um nach Budapest weiterzureisen. Die Verabschiedung in der Hofburg fand in sehr schlichtem Rahmen statt, anwesend waren nur der Erste Obersthofmeister und der Oberzeremonienmeister.

In Budapest wurde der Herrscher am Bahnhof vom ungarischen Ministerpräsidenten, Baron Banffy, empfangen. König Chulalongkorn stieg im Hotel „Hungaria“ ab, wünschte Budapest inkognito zu besichtigen und wurde nur vom Direktor der königlichen Museen, Ministerialrat Emerich von Szalay, begleitet. Besonders gefiel ihm die Lage der Stadt an der Donau, die den König an seine Heimat erinnerte.

Am 30. Juni 1897 setzte der König seine Europareise fort. Seine nächste Station war St. Petersburg im russischen Zarenreich.

Wie von Kaiser Franz Joseph versprochen, erhielt König Chulalongkorn einen Lipizzaner als Gastgeschenk. Der Hengst mit dem Namen „Siglavy Batavia“ wurde im Dezember 1897 in Begleitung eines eigenen Reitknechtes in Triest auf einem Dampfer des Österreichischen Lloyd für die Überfuhr nach Siam eingeschifft und erreichte Ende Jänner 1898 Bangkok. Dort wurde der Schimmel am 4. Februar 1898 dem König übergeben.

Während der Pirutschade in Schönbrunn hatte König Chulalongkorn Kaiser Franz Joseph die Übersendung von exotischen Tieren für seine Menagerie versprochen: Siamesische Katzen, Hunde, Bären, Affen, ein Elefant und verschiedenste Vögel trafen bereits im November 1897 in Wien ein.

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับน้อมเกล้าฯ ถวายม้าพันธุ์ “ลิลิพิชาน” หนึ่งตัวจากสมเด็จพระจักรพรรดิฟรันทซ์ โยเซฟ ที่ 1 เป็นของทูลพระขวัญแต่พระราชอาคันตุกะตาม ที่ทรงสัญญาไว้ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1897 ม้าเพศผู้ ที่มีชื่อว่า “ซิกลาวิ บาทาเวีย” ถูกนำลงเรือกลไฟชื่อ “เอิสเทอโรซิซเซิน ลอยท์” ขนไปยังสยาม โดยมีคน เลี้ยงม้าจากเมืองทริเอสท์ตามไปส่งด้วย เรือเดินทาง ถึงสยามในเดือนมกราคม ค.ศ. 1898 และม้าถูกนำขึ้น น้อมเกล้าฯ ถวายแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1898

เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระจักรพรรดิ ฟรันทซ์ โยเซฟ ที่ 1 ประทับในรถม้าพระที่นั่งเพื่อทอดพระเนตรพระ ราชอุทยานในพระราชวังเชินบรุนน์นั้น พระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเคยสัญญาว่า จะส่งสัตว์แปลกหายากจากเมืองสยามไปถวายสมเด็จพระ จักรพรรดิเพื่อนำไปเลี้ยงในสวนสัตว์ของพระองค์ เช่น แมวสยาม สุนัข หมี ลิง ช้าง และนกสายพันธุ์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก สัตว์เหล่านี้เดินทางไปถึงกรุงเวียนนา เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1897

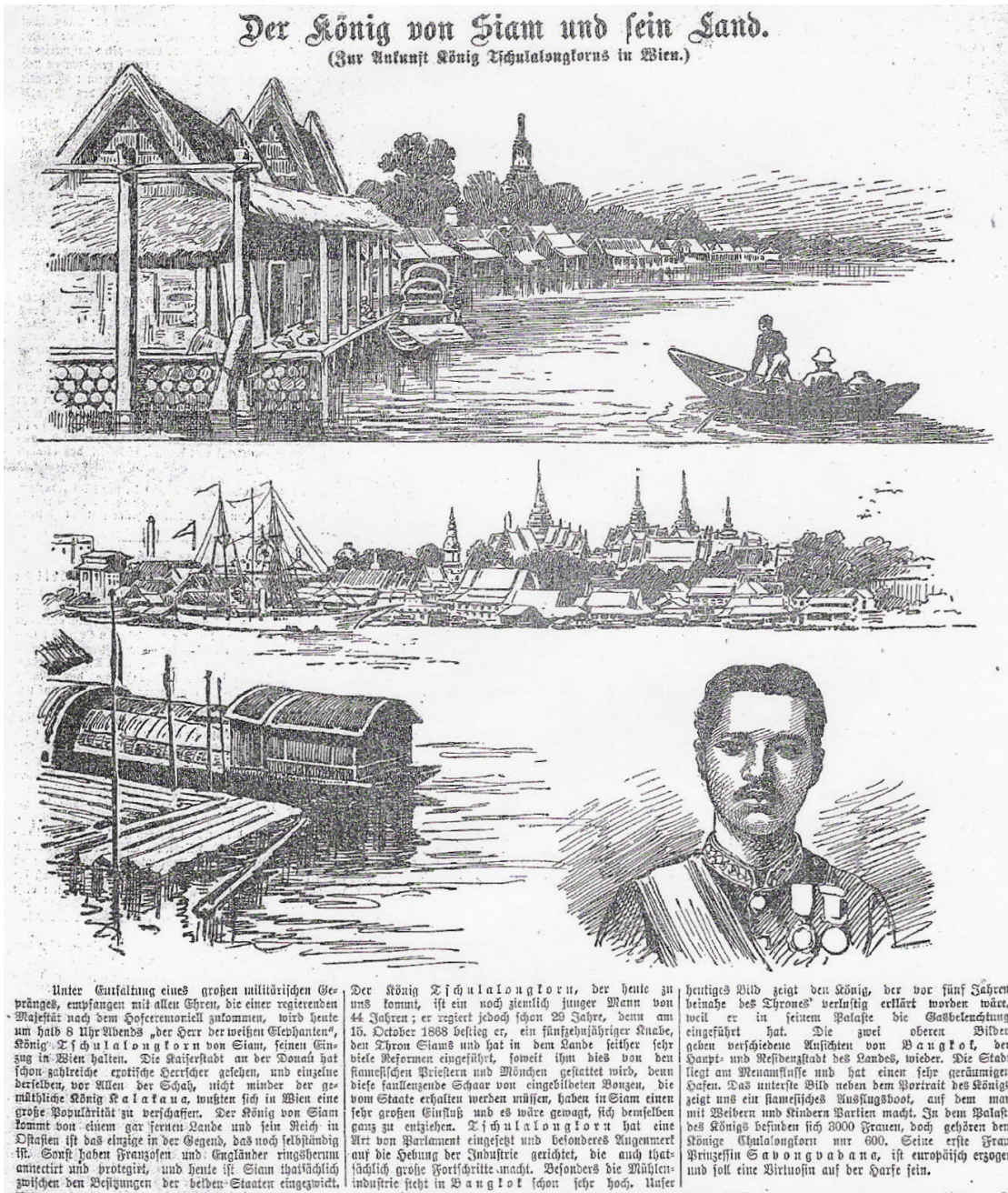
ในระหว่างการเสด็จประพาสยุโรป พระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้รับการรับรอง อย่างดีจากองค์พระประมุขของประเทศ พระองค์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้นายเอกอัครราชทูต พาไท ทำแม่พิมพ์เพื่อ หล่อเหรียญเงินที่ระลึกขึ้นโดยเฉพาะในกรุงปารีส เพื่อ ทูลเกล้าฯ ถวายเป็นของทูลพระขวัญแต่สมเด็จพระ จักรพรรดิฟรันทซ์ โยเซฟที่ 1 ซึ่งพระองค์ทรงได้รับ เมื่อกลางปี ค.ศ. 1898 และพระราชทานให้เก็บรักษา ไว้ที่แผนกษาปณ์ในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ศิลปะ ของพระราชวัง

ภาพที่ 2.5: เหรียญที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินประพาสยุโรปของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ค.ศ. 1897 (ภาพจากพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ศิลปะ แผนกษาปณ์)

Abb. 2.5: Erinnerungsmedaille zum Europabesuch König Chulalongkorns 1897. © Kunsthistorisches Museum, Münzkabinett

Als Dank an alle seine Gastgeber während seiner Europareise ließ König Chulalongkorn eigens eine silberne Erinnerungsmedaille prägen, nach einem Entwurf von August Patey in Paris, welche Mitte 1898 als Geschenk für Kaiser Franz Joseph einlangte, und von diesem der k.u.k. Münzsammlung des Kunsthistorischen (Hof-)Museums übergeben wurde.

ภาพที่ 2.6: พระมหากษัตริย์สยามและประเทศของพระองค์ (เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับ ณ กรุงเทพมหานคร) (หนังสือพิมพ์ *Illustriertes Wiener Extrablatt* ฉบับวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1897, ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติออสเตรีย)
“พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากดินแดนแห่งช้างเผือกทรงได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการและยิ่งใหญ่จากกองทัพตามราชประเพณี วันนีเวลา 7:30 น. จะเสด็จพระราชดำเนินไปยังกรุงเวียนนา (...)”

Abb. 2.6: „Der König von Siam und sein Land (Zur Ankunft König Chulalongkorns in Wien)“, *Illustriertes Wiener Extrablatt*, Titelseite am 22.6.1897 © Österreichisches Staatsarchiv
„Unter Guthaltung eines großen militärischen Gepränges, empfangen mit allen Ehren, die einer regierenden Majestät nach dem Hofceremoniell zukommen, wird heute um halb 8 Uhr Abends ‚der Herr der weißen Elephanten‘, König Chulalongkorn von Siam, seinen Einzug in Wien halten. (...)“

Am einundzwanzigsten des Monats Juni... Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen...

Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen... Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen...

Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen... Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen...

Die siamesische Volkshymne.

Die Hymne wurde am 23. Juni 1897... Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen...

Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen... Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen...

Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen... Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen...

Familie Pfennigshmidt.

Strensd war in jenen Tagen sehr erpöcklich... Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen...

Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen... Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen...

Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen... Die Kaiserin hat sich dem Kaiser angeschlossen...

ภาพที่ 2.7: เพลงสรรเสริญพระบารมีของสยาม (หนังสือพิมพ์ Neues Wiener Journal ฉบับวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ. 1897, ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติออสเตรีย) "วันนี้เราสามารถนำหน้าบทกวีที่น่าสนใจเป็นพิเศษมาเสนอให้ท่านผู้อ่านของเรา ซึ่งคือเพลงสรรเสริญพระบารมีของสยามที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากพิธีรับรองพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งนับว่าเป็นการบรรเลงเพลงสยามครั้งแรกในกรุงเวียนนา" Abb. 2.7: „Die siamesische Volkshymne“, Neues Wiener Journal am 23.6.1897 © Österreichisches Staatsarchiv „Wir sind heute in der Lage, unseren Lesern eine besonders interessante Beilage zu bieten. Es ist dies die siamesische Volkshymne, welche gestern Abends aus Anlaß des Empfangs des Königs Chulalongkorn wohl zum ersten Male in Wien gehört wurde. (...)“

Oesterreichische
Illustrierte Zeitung

VI. Jahrgang.

Nummer 20.

Abonnementpreis: Ganzjährig incl.
Frankfurterberg 8. 5.--

Wien, IX. Frankgasse 10.

Erchint am 1. 11., n. 21. jeden Monats.

11. Juli 1897.

Der König von Siam in Ischl.

(S. 2. Seite.)

Das zu Ehren des Königs veranstaltete ländliche Fest.

ภาพที่ 2.8: พระมหากษัตริย์สยามที่เมืองอิเซิล (งานถวายเลี้ยงพระกระยาหารแบบชนบท)
(หนังสือพิมพ์ Österreichische Illustrierte Zeitung ข่าวนำแรก ฉบับวันที่ 11 กรกฎาคม ค.ศ. 1897)

Abb. 2.8: „Der König von Siam in Ischl“ („Das zu Ehren des Königs veranstaltete ländliche Fest“),
Titelblatt, Österreichische Illustrierte Zeitung am 11.7.1897

ภาพที่ 2.9: พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแบบ snap-shot (ถ่ายภาพขณะบุคคลเคลื่อนไหว) โดยเพรสเซอร์ (หนังสือพิมพ์ *Illustriertes Wiener Extrablatt* ฉบับวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 1897, ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติออสเตรีย)

Abb. 2.9: „König Chulalongkorn beim Schnellphotographen Pretschner“, *Illustriertes Wiener Extrablatt* am 27.6.1897 © Österreichisches Staatsarchiv

Die Ankunft des Königs Chulalongkorn in Wien.

Außer den officiellen Persönlichkeiten, welche der Ankunft des Königs Chulalongkorn von Siam auf dem Westbahnhofe bewohnten, und den behördlichen Functionären, welche dienlich dabei zu thun hatten, war es nur sehr wenigen Personen gestattet, Zeugen dieses Ereignisses zu sein. Deshalb größeres Interesse dürfte daher das Bild finden, durch welches wir heute unseren ausführlichen Bericht über den Empfang des Königs ergänzen. Wir haben mit unserem Berichterstatter einen Zeichner nach dem Westbahnhofe entsendet und nach einer daselbst entworfenen Skizze

wurde die heutige Illustration hergestellt. Dieselbe veranschaulicht den Moment, da König Chulalongkorn mit unserem Kaiser an der aufgestellten Ehrencompagnie vorbeisichritt, um dann die Vorstellung der auf dem Perron stehenden Persönlichkeiten entgegenzunehmen. Der Kaiser trug bei dem Empfange die große Marschalluniform und das gelbe Band des kaiserlichen Leopolden-Ordens. König Chulalongkorn trug eine sehr reiche Uniform: einen weichen Wollrock, auf dem nicht weniger als zweiundzwanzig Ordenssterne glänzten, dunkelblaue Pantalons mit breiten Goldborten und auf dem Kopfe

einen englischen weichen Tropenhelm mit weissem Federbusch. Der König war auch mit dem Bande des Stephans-Ordens geschmückt. Bei der Vorstellung verhielt sich der Kaiser ohne Jubelstöße des als Dolmetscher erscheinenden Grafen Saur mit dem König in englischer Sprache. Nach der Vorstellung schritt der Kaiser mit seinem Hofe durch den Hofwartal der Waisengasse zu, wo der Wagen harrte, welcher die beiden Monarchen nach der Hofburg brachte.

ภาพที่ 2.10: พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินถึงกรุงเวียนนา
(หนังสือพิมพ์ *Illustriertes Wiener Extrablatt* พาดหัวข่าวหน้าแรก ฉบับวันที่ 24 มิถุนายน ค.ศ. 1897,
ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติออสเตรีย)

“นอกเหนือจากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และข้าราชการประจำตำแหน่งที่มาเฝ้าฯรับเสด็จพระมหากษัตริย์สยามที่สถานีรถไฟตะวันตกแล้ว ก็มีบุคคลอื่นอีกเพียงไม่กี่คนที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เฝ้าฯ ในครั้งนี้ได้ (...) เราได้ส่งผู้สื่อข่าวพร้อมทั้งช่างเขียนภาพไปที่นั่นด้วย เมื่อหนังสือพิมพ์ของเราได้รับภาพสเก็ชแล้วก็จะลงภาพประกอบข่าวต่อไป ในภาพจะให้เห็นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระจักรพรรดิของเราทรงพระดำเนินตรวจแถวทหารกองเกียรติยศ (...)”

Abb. 2.10: „Die Ankunft des Königs Chulalongkorn in Wien“, *Illustriertes Wiener Extrablatt*, Titelseite am 24.6.1897 © Österreichisches Staatsarchiv
„Außer den officiellen Persönlichkeiten, welche der Ankunft des Königs von Siam auf dem Westbahnhofe bewohnten, und den behördlichen Functionären (...), war es nur sehr wenigen Personen gestattet, Zeugen dieses Ereignisses zu sein. (...) Wir haben mit unserem Berichterstatter einen Zeichner nach dem Westbahnhofe entsendet und nach einer daselbst entworfenen Skizze wurde die heutige Illustration hergestellt. Dieselbe veranschaulicht den Moment, als König Chulalongkorn mit unserem Kaiser an der aufgestellten Ehrencompagnie vorbeisichritt (...)“

„So guat hab' i' mi' lgo' lang net unterhalten!“
 Wenn der Herr der weißen Elefanten ein Wiener wäre,
 er hätte sicherlich seinen Gefühlen mit diesen Worten
 Ausdruck verliehen, da er gegen halb 9 Uhr Abends am
 Freitag in Nußdorf den Waggon der Zahnradbahn ver-
 ließ, um in die Hofburg zurückzufahren. König
 Chulalongkorn von Siam war auf dem
 Kahlenberge überaus aufgebracht und in bester Stimmung
 und als er zum Mahlsche Felcht, da sah die weiße Elefan-
 tepe schier auf seinem hochschwarzen Kopfe, seine Wangen
 auf die Wangen, welche den Mahlsche umfäunte. Lange
 über die festgesetzte Zeit war der König auf dem Kahlen-
 berge geblieben, und er machte den Küchen, die in
 bisher gespeist hatten, gerade sein großes Compliment, als er
 sagte: „Ich habe noch nie so gut gegessen und getrunken,
 wie auf dem Kahlenberge!“ Mit unserem Berichterstatter
 war auch der Bediener auf der Höhe, von der Freitag der
 Kahlenberg herrlich und klar war, und hat einige Momente
 von der Landpartie des Königs berichtet. Eben in der
 Ecke die Kuffahrt des Königs mit dem Separatwagen der
 Warte, an seiner Seite den Vicepräsidenten Herrn Rosch,
 unten in der Ecke steht man den König, wie er seinen
 Namen an die Wand des Kuchenschürmens schreibt,
 weiter oben die Chulalongkorn beim Mahlsche und endlich
 weiter oben eine Musikpartie mit Orchester nach Siam
 schreibend. Auch die schönen Fräulein, die Herr Brauer-
 beiliger Wolj für den König und das Gefolge
 spendet hatte, sind da zu einer Gruppe vereinigt ge-
 sen, wie sie im Mahlsche liegen.

ภาพที่ 2.11: การเสด็จประพาสชนบทของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งสยาม ณ ภูเขาคาเลนแบร์ค (หนังสือพิมพ์ *Illustriertes Wiener Extrablatt* พาดหัวข่าวหน้าแรก ฉบับวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 1897, ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติออสเตรีย)

“ไม่เคยสนุกเหมือนวันนี้มานานแล้ว” หากพระราชานั่งข้างเผือกทรงเป็นชาวเวียนนาแล้ว พระองค์คงตรัสประโยคนี้ออกมาเพื่อทรงบรรยายความรู้สึกอย่างแน่นอน เนื่องจากพระองค์เสด็จพระราชดำเนินออกจากเมืองนูสตัดร์ฟด้วยรถราง เมื่อวันศุกร์เวลา 20:30 น. เพื่อกลับพระราชวังไฮฟบวร์ค โดยพระองค์ประทับอยู่บนภูเขาคาเลนแบร์คอยู่นานเกินเวลาที่กำหนดไว้ พระองค์ตรัสชมเชยฝ่ายเครื่องดนตรีเป็นอันมาก ถึงกับตรัสว่า “ข้าพเจ้าไม่เคยกินและดื่มอะไรที่อร่อยเท่ากับอาหารบนคาเลนแบร์คเลย”

Abb. 2.11: „Die Landpartie des Königs von Siam. König Chulalongkorn auf dem Kahlenberg“, *Illustriertes Wiener Extrablatt*, Titelblatt am 27.6.1897 © Österreichisches Staatsarchiv

„So guat hab' i' mi' schon lang nicht unterhalten [=So gut habe ich mich schon lange nicht unterhalten!]“ Wenn der Herr des weißen Elefanten ein Wiener wäre, er hätte sicherlich seinen Gefühlen mit diesen Worten Ausdruck verliehen, da er gegen halb 9 Uhr Abends am Freitag in Nußdorf den Waggon der Zahnradbahn verließ, um in die Hofburg zurückzufahren. (...) Lange über die festgesetzte Zeit war der König auf dem Kahlenberge geblieben, und er machte den Küchen, die in bisher gespeist hatten, gerade sein großes Compliment, als er sagte: ‚Ich habe noch nie so gut gegessen und getrunken wie auf dem Kahlenberge.‘ (...)“